

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β' ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η δύναμη της γλώσσας ισοδυναμεί με βόμβα μεγατόνων

Το ακόλουθο κείμενο αποτελεί απόσπασμα από τη συνέντευξη που παραχώρησε ο ομότιμος καθηγητής γλωσσολογίας και ακαδημαϊκός Χριστόφορος Χαραλαμπάκης στην Εύα Κακλειδάκη (<https://paspartou.gr/eyakakleidaki/hristoforos-haralampakis-i-dynami-tis-glossas-isodynamei-me-bomba-megatonon>, ανακτήθηκε στις 10/01/2023)

Η γλώσσα είναι δύναμη κ. Χαραλαμπάκη;

Βεβαίως και είναι δύναμη που ισοδυναμεί με βόμβα μεγατόνων. Η γλώσσα δεν είναι μόνο «σύστημα επικοινωνίας», όπως γράφουν τα περισσότερα λεξικά, και όπως διδάσκονται οι μαθητές στο σχολείο, αλλά και όργανο επιβολής και επικυριαρχίας. [...]

Έχετε αναφέρει ότι η ελληνική γλώσσα αποτελεί μοναδικό φαινόμενο στην ιστορία του ανθρώπινου πολιτισμού. Γιατί;

Υπάρχουν λόγιοι και επιστήμονες οι οποίοι με υπέρμετρο ζήλο εκθειάζουν «το μεγαλείο της ελληνικής γλώσσας» με γενικότητες και υποκειμενικές κρίσεις που δεν συνάδουν με την επιστημονική τεκμηρίωση. Ο παλαιάς κοπής ρητορισμός, σε υπερθετικό πάντα βαθμό, ότι η ελληνική γλώσσα είναι η «ωραιότερη», η «πιο εύηχη» και η «πλουσιότερη» γλώσσα του κόσμου, σαγηνεύει πολλούς, οι οποίοι νιώθουν δικαιολογημένη υπερηφάνεια, αλλά για λάθος λόγους.

Η νεοελληνική γλώσσα είναι και για μένα, όταν μιλώ με την ιδιότητα του απλού Έλληνα πολίτη, η πιο εύηχη, η πιο μελωδική και η πιο ωραία γλώσσα του κόσμου, κρίνοντας με βάση το συναίσθημα, καθώς ψυχολογικά ο άνθρωπος νιώθει την έμφυτη ανάγκη να επαινεί το σπίτι του. Ως γλωσσολόγος όμως, δεν βλέπω το λόγο γιατί η Ελληνική υπερτερεί σε μουσικότητα έναντι της Γαλλικής, λ.χ., ή της Ιταλικής. Υπάρχουν, επίσης, σύγχρονες γλώσσες, όπως η Αγγλική, που διαθέτουν πλουσιότερο λεξιλόγιο από τη δική μας.

Άλλοι είναι οι αντικειμενικώς εξακριβώσιμοι λόγοι που πρέπει να μας κάνουν υπερήφανους για την ελληνική γλώσσα. Τους απαριθμώ εν τάχει: 1. Η ελληνική γλώσσα έχει ζωή τουλάχιστο 4.000 χρόνων προφορικής και 3.500 χρόνων γραπτής παράδοσης. Είναι η αρχαιότερη γλώσσα της Ευρώπης και η μόνη, με εξαίρεση δύο κινεζικές διαλέκτους, που παρουσιάζει αδιάσπαστη συνέχεια. 2. Τα Ομηρικά έπη, η Ιλιάδα και η Οδύσσεια, μεταφρασμένα, όπως και η Αγία Γραφή, σε όλες τις γλώσσες του κόσμου, αποτελούν αθάνατα μνημεία λόγου με απaráμιλλη αισθητική και νοηματική

πληρότητα. 3. Επί έξι αιώνες (300 π. Χ. - 300 μ. Χ.) η Ελληνική υπήρξε lingua franca, διεθνής γλώσσα με μεγάλη αίγλη σε ολόκληρο τον τότε γνωστό κόσμο. 4. Ως γλώσσα της νέας θρησκείας συνέβαλε αποφασιστικά στη διάδοση του χριστιανισμού, ο οποίος άλλαξε τη ροή της ιστορίας. 5. Από την εποχή της Αναγέννησης ως σήμερα η Ελληνική αποτελεί, με τη Λατινική, αστείρευτη πηγή δημιουργίας νέων επιστημονικών όρων. Αρκεί να σκεφτεί κανείς πόσες σύγχρονες λέξεις έχουν τα μορφήματα bio- (βιο-) ή -logy (-λογία). [...]

Με ποιο τρόπο θα μπορούσαμε να διαφυλάξουμε τη γλώσσα μας;

Η γλώσσα δεν «διαφυλάσσεται» σαν να ήταν ταριχευμένη μούμια. [...] Αυτό που πρέπει να κάνουμε είναι να βελτιώνουμε την ποιότητα του γραπτού και προφορικού μας λόγου με ατομική προσπάθεια. Οι κοινωνικά ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, που αγωνίζονται να επιβιώσουν, δεν μπορούν, ακόμα και αν το θέλουν, να καλλιεργήσουν τη γλώσσα. Όσοι ζουν κάτω από τα όρια της φτώχειας έχουν άλλες ζωτικές προτεραιότητες.

A3. (μονάδες 25)

Με αφορμή τη συνέντευξη του Χριστόφορου Χαραλαμπάκη αναλαμβάνεις να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων), που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σου, στο οποίο θα αναπτύσσεις τεκμηριωμένα τις απόψεις σου για τους λόγους που καθιστούν σημαντική τη γνώση και την ορθή χρήση της νέας ελληνικής ως μητρικής γλώσσας.

Μονάδες 25

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΑΣΟΥΛΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΙΟΥ (1954-)

Η Έκθεση

Το ακόλουθο ποιητικό αφήγημα προέρχεται από το βιβλίο Παρά-μυθοι (Αθήνα, Δίαυλος, 1996).

Θέμα: «Η Γλώσσα μου»

Η Γλώσσα μου είναι ελληνική κι είναι γεμάτη λέξεις.

Σε μένα οι λέξεις μοιάζουν σαν πουλιά. Για να 'μαι ειλικρινής, σαν τα πουλιά μού φεύγουν απ' τα χέρια.

Οι σπάνιες λέξεις είναι σπάνια πουλιά· οι άλλες, οι κοινόχρηστες, είναι πουλιά συνηθισμένα· αυτό όμως δεν σημαίνει πως κι αυτά δεν θέλουν τη φροντίδα μας· υπάρχουν λέξεις που κρυώνουνε και ίσως να πεθαίνουν κιόλας απ' το κρύο.

Όμως ένα καλό που έχουνε οι λέξεις, δεν το έχουνε οι άνθρωποι· οι άνθρωποι ζούνε μια φορά· αντίθετα εκείνες μπορούνε να αναστηθούν ίσως γιατί στ' αλήθεια δεν πεθαίνουν ποτέ. Ξέρετε τι παθαίνουν; – Απολιθώνονται και κάθονται καρτερικά και περιμένουν σαν το παιχνίδι με τα αγάλματα. Ποιον περιμένουν; – Εγώ νομίζω πως μπορεί να περιμένουνε κι εμένα· δεν λέω μονάχα εμένα· νομίζω, όμως, πως έχουν τις ελπίδες τους στηρίξει στα παιδιά· είναι πουλιά από πηλό που περιμένουνε να τα ζεστάνουμε με την ανάσα μας. Λέω «αμέθυστος» και κάτι αστράφτει· λέω «αμάραντος» και γίνομαι μεγάλη σαν βουνό, λέω «ζαρκάδι» και μπροστά μου ανοίγεται ένας κάμπος.

Πάντως δεν φέρονται στις λέξεις όλοι οι άνθρωποι το ίδιο. Υπάρχουνε πολλοί που φέρονται καθώς ο κυνηγός που έμαθε σκοποβολή βάζοντας στόχο την καρδιά ενός αηδονιού. Άλλοι πάλι στήνουνε δόκανα να πιάσουν τις πιο σπάνιες· είναι οι συλλέκτες· αυτοί τις βάζουν σε κλουβιά και τις επιδεικνύουν· οι πιο άκαρδοι μάλιστα τις ταριχεύουν κιόλας! Τότε τις βλέπεις στα σαλόνια, ακίνητες με ανοιχτά φτερά. Πολλοί τις λέξεις τις θεωρούνε φαίνεται ένα νόστιμο μεζέ· τις πιο μικρές και τρυφερές τις κάνουν μια χαψιά· οι πιο σπάταλοι από αυτούς τις φτύνουν κιόλας· άλλοι πάλι παίζουν μαζί τους επικίνδυνα παιχνίδια, όπως η γάτα μου προχθές που για ένα γούστο σκότωσε ένα τόσο δα παπαγαλάκι κι έπειτα το παράτησε νεκρό στην τσιμεντένια αυλή.

Εγώ, όταν μεγαλώσω, δεν θα ήθελα να μοιάσω με κανέναν απ' αυτούς. Γι' αυτό και λέω μέσα μου μια λέξη μαγική· λέω τη λέξη «άψινθος». Και τώρα, θα ρωτήσετε, τι πάει να πει. Και δε μου λέτε, άμα την ξέρατε, θα ήτανε μια λέξη μαγική;

Μπορείτε να διαλέξετε κι εσείς τη μαγική σας λέξη. Γιατί, όπως σας έλεγα και στην αρχή, η γλώσσα μου είναι ελληνική κι είναι γεμάτη λέξεις.

B3. (μονάδες 25)

Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Για ποιο λόγο η αφηγήτρια πιστεύει ότι οι λέξεις δεν πεθαίνουν ποτέ; Συμφωνείς ή διαφωνείς με την άποψή της;

ή

2. Να γράψεις μία φιλική επιστολή στην αφηγήτρια, εκφράζοντας τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου για τη δική σου «μαγική λέξη».

Μονάδες 25